

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Het Leven Ende Mirakelen Vanden H. Ende Honichvloeyenden Leeraer Bernardvs

Verstock, Gasparus

T'Hantwerpen, 1650

Het Derde Boeck.

urn:nbn:de:hbz:466:1-37315

HET DERDE BOECK
 DES LEVENS
 VAN DEN
 H. BERNARDVS,

Beschreven in't Latijn door den
 seer Eerweerdighen Heer GA V-
 FRIDVS Notaris vanden H.
 BERNARDVS, ende nae-maels
 den vierden Abt van Claravaux.

SYN VOOR-REDEN.

DE vvercken van onsen Gaufri-
 vviyt-vermaerden Va- dus heese
 der BERNARDVS 13 jaeren
 Abt van Claravaux, discipel
 hebben seer treffelijcke van Sinte
 mannen tot den lof van CHRISTVS Bernardus ghe-
 ende stichtinghe der menschen, vveest.
 geschreven; ende al ist saecken dat sy
 overvloedighe materie gehadt heb-
 ben

ben om te schrijven, aenghesien dat sy dickvvils met hem reyden, nochtans hebben sy veel achter-ghelacten: ende om dit groot vverck te volbrengen, en hebbe ick noch vvetenschap noch vvel-sprekenheydt ghenoch: Maer (O BERNARDE) 't vernuft verstandt van Origenes noch de tonghe van Ciceron soude niet naer vveerde vvertreffelijcke vvercken, noch begripen noch uyt-spreken kunnen. Niet teghenstaende om den voorsiechtighen Leser niet te berooven vande vruchten der vvercken vanden H. BERNARDVS, soo hebbe die beschreven de vveleke ick selver ghesien hebbe, vvant veel oprechter ende vvaerachtigher cannen verhaelen 't ghene men selver ghesien heeft, als maer ghehoort. Hierdoor sal 't gheschieden dat ick niet en sal verhaelen van 't ghene de voorschreven treffelijcke mannen des levens vanden H. BERNARDVS gheschreven hebben, maer sal alleen besunderlijck verhaelen 't ghe-

Sijne ootmoedicheyt in't excusen.

Sijne gezuyghe-misc.

't ghene ick selver ghesien hebbe,
 ondertuffchen vvat by-voeghende
 't gene ick uyt vvaerachtigh verhael
 der Religieusen ghehoort hebbe.

Dit Tractaet sal den Godt-dien-
 stighen Leser in dry deelen verdeelt
 vinden. In't eerste; sal verhaelen
 sijn maniere van leven ende ghe-
 leertheydt. In't tweede; veele
 vvondere vvercken door hem ghe-
 daen. In't derde; hoe hy sijn leven
 gheeyndicht heeft. Daer-en boven
 is te bemercken dat ick den tijdt niet
 en onderhouve op de vvелcke dese
 treffelijcke vvercken ghedaen zijn,
 maer die t'saemen by- een voeghe de
 vvелcke van een ghelijckenisse zijn,
 vvant veel stercker ende aenghe-
 naemer schijnt te vvesen 't verhael
 dat door exempelen verlicht ende
 onderset vvort, ghelijck een hoogh
 bouvvtsel op stercke pilaeren.

Sijn voor-
 nemen
 in't be-
 schrijven
 des levens
 vanden
 H. Ber-
 nardus.

C A-

CAPITTEL I.

Hoe BERNARDVS nâer den uy-
vwendighen mensch verstor-
yen vvas.

De ma-
nieren
van Ber-
nardus.

Sijne
deughde.

Sijn ghe-
steltenis-
se des li-
chaems.

MEt ontallijcke teekenen ende mi-
rakelen (ghelijck de heele werelt
bekent is) heeft Godt Almachtigh
BERNARDVS sijnen dienaer ende Abt
van Claredaux/ver-eert ende verheben.
D'eerste mirakel dat hy ghedaen heeft
is hy selver gheweest / minnelijck van
aensicht / zeeghbaerigh in cleederen
boosfichtigh in moorden / Godt-vzesen-
de in wercken / gheduerigh in medita-
tien / Godt-zuchtigh in't ghebedt /
hooghmoedigh van gheloof / lanckmo-
digh in hope / uyt-ghestozt in liefde / den
hooghsten in ootmoedicheydt ende den
principaelsten in Godt-zuchticheydt /
boosfichtigh in raedt / wacker in affairen
ende noyt min dan in ledicheydt ledich
in opspzake saechtmoedigh / tot allen
dienst seer beerdigh / soet van manieren
heyligh in verdiensten / verheben in mi-
rakelen / oberbloedigh in wijsheyt ende
deughden by Godt ende de menschen.
E lichaem beropenbaerde sijn wonder-
lijcke gratien / meer gheestelijck als
bleefse

bleefschelijck/esh soo groot was de schoon-
 hejde sijns inwendighs menschs dat sy
 dooz merckelijcke teekenen haer bero-
 penbaerde. Hy was gheheel teer van li-
 chaem by-naer sonder bleesch / het vel
 sijnder kaeken een luttel blosende / want
 dooz ghedurighe studie ende meditatie
 was sijne natuerelijcke hitte derwaerts
 ghetrocken /sijn hayz was geel/den baert
 ros ende ontrent 't lesten sijns lebens
 wat grijs /sijn postuere was middelbaer
 meer naer de lenghde treckende. 't li-
 chaem was menighbuldighe cranckhe-
 den onderworpen / de lerie vande keile
 onsteken / soo dat hy gheen dzooghe noch
 vaste spijse eten en koste / de maghe was
 soo bedozuen dat sy niet en koste vertee-
 ren ; met dese miserien was hy altydt
 ghequelt / ende noch andere die tusschen
 heyden hem oberquamen.

Sijne meeste neersticheydt was ghele-
 ghen in't blieden der berheuentheyt/eer-
 hoerheyt de welcke hem nochtans van
 selfs volghde: hy seyde altyt: Die doet dat
 niemant doet/berwondert een-iegelijck.
 Dye dit oogh-merck volghden hy den
 ghemeynen Regel ende onderhoudingen
 des Cloosters : het hayzen-cleedt dat hy
 langhe jaeren bedeckelijck ghedraghen
 hadde / heeft hy liever willen achterlae-
 ten alst de Belligieusen wisten / dan dat
 men

Sijne
 eer-vlie-
 deude
 neersti-
 cheydt.

Sijn con-
versatie
ouder de
gemeyn-
te.

men soude weten dat hy 't selue bezogh
ghetuyghende desen naer de volmaech-
theydt niet te trachten die de ghemeyn-
van eender Professie niet en volgt; ende
(d'twelck hoer alle Religieusen seer te be-
mercken is) inde ghemeyne onderho-
dinghen hadde hy eene besunderere supber-
heydt ende boben-ghemeyne devotte/mis-
beronachtsaemende/maer het minste met
de grootste neersticheydt ende pber vol-
bzenghende / hier dooz was hy ghetwoon
te segghen / desen wijs te wesen die alle
dinghen smaectt soo sy in haer seluen
zijn.

Sijn ma-
nier van
eten ende
drincken.

Dan ionckx af heeft hy de gulsticheyde
soo verwonnen / dat hy den smaectt voer
een groot deel verlozen hadde. Dichtwils
dooz een Godtzychtigh bezogh der die-
naers heeft hy den eenen dranck voer den
anderen ghedroncken / want op eenen se-
keren tijdt / dooz misverstandt / is hem
in eenen beker olie ghegeuen / die hy
ghedroncken heeft / ende niet eer ghe-
merckt / dan alsser eenen ghecomen is
die bemerkte dat de lippen van BER-
NARDVS vet van olie waeren. Sijn
cost was brocken groot in louto water
ghetweept: dese spijse en kost sijne maghe
niet verdraeghen maer moeste die wate
wezen / soo dat 't ghene hy om ver-
sterkinghe gheten hadde / met pijn
moeste

moeste overgheben.

Wāden wijn heeft hy ons d'ickwils ges
 sept/dat 't betaemde eenen religieus als
 hy ghenootsaect soude wesen wijn te
 ghebruycken / dien met sulcken maeti-
 cheydt moeste d'yncken / darin niet en
 koste mercken / dat hy sijn portie uyt-ghe-
 droncken hadde. Dit onderhiel hy seer
 wel; want als hem ouer taefel wijn ghe-
 bocht wiert en setten maer sijn lippen
 daer aen / soo dat 't pottcken naer den
 rten noch soo vol was al oft hy gheen
 wijn ghepzoest hadde. Het staen was hem
 seer moepelyck / soo dat hy by-naer al-
 tijdt sitten moeste. Soo d'ickwils als hy
 d'affairen kost schoutwen / was hy oft
 biddende / oft lesende / oft schrybende / oft
 onderrichtende sijne religieusen / oft
 mediterende / in dese gheestelijcke studie
 was hy begaest met eene besundere
 gratie / ende daerom en ghebulden hy
 hier in noch berdziet noch swaericheydt /
 bymoedich woonende / waer door ghe-
 schieden dat hy wandelde in groote ghe-
 rusticheydt des herten. Tot de medita-
 tie waeren alle uren hem te cozt / ende alle
 plaetsen bequaem. Onder 't gherucht der
 menschen / 't sy dat hy daer moeste toe-
 hooren oft spreken / wiste hy sijn selven op
 een lichte manier te recolligeren ende in-
 wendighe eenicheydt te ghenieten / niet
 hoo

Hoe hy
 den wijn
 ghe-
 bruyck-
 ten.

Hy
 schouwt
 de ledi-
 cheydt.

Sijn con-
 versatie
 onder de
 mensche,

hoozende naer het uytwendigh gherucht
oft ghetier.

CAPITTEL II.

Hoe BERNARDVS den Bisschop
van Grenoble en de Carthuylers
besoect, ende van sijn verster-
vinghe in ooghen.

ALS BERNARDVS nu eenighen
tijdt gherust hadde / heeft hy sin ge-
kregghen om den Heylighen Hugo Bis-
schop van Grenoble ende de Keltigien
van Carthustien uyt devotie te besoecten.
Als hy by desen Bisschop was ghecomen
is hy vanden selven seer hertelijck ende
met groote eerbiedinghe ontfanghen
verstaende inden gheest dit een Godde-
lijck besoect te wesen / ende daerom bo-
BERNARDVS ter aerden is neder-ghe-
ballen. Den man Godts stonde desen
Bisschop oudt van jaeren / groot van
estime / uyt-nemende in heylicheyde
booz hem te boet vallen / is seer be-
schyckte gheweest / soo dat hy oock ter
aerden booz den Bisschop is gheballen
ende alsoo in vrede onthaelt / suchende
ende beclaghende dat sijn ootmoedicheyde
boez d'eerbiedinghe van sulkenen er-
lijcken Bisschop beschaemt ghehaecht

Wort
seer veel
ontfan-
ghen
vanden
Bisschop.

Sijne
oo moe-
dicheydt.

was; in wiens hert dit van dien tijde af
 een besonder plaetse ghehadt heeft/ waer
 door sy gelijck twee sielen in een lichaem
 gheworden sijn.

Daer dat hy vanden Bisschop ghescheyden is/ heeft hy sijn reyse ghenomen
 naer Carhusien/ alwaer hy vanden Eer-
 toerdighsten Heer Prioer Guido ende al-
 len d'andere Religieusen / met dierghe-
 lijcke eerbiedinghe ende affectie onthaelt
 is: dese waeren seer ghesticht in sijne
 verbondicheydt/ want sy bevonden hem
 te wesen ghelijck sy dicketwils door brie-
 ven verstaen hadden; behalven dat Gui-
 do den Prioer bemerkte de sadel van
 BERNARDVS peert wat te kostelijck
 scheen te wesen booz eenen Religieus die
 armoede beloofte hadde; dit en kost desen
 deught-beringhen Prioer niet (wijghen/
 maer hy heeft teghen een vande Reli-
 gieusen die met BERNARDVS ghes-
 tomen waeren/ gheseyt ende beleeden dat
 hy daer af bevoert ende verwondert was.
 Die heeft den Religieus teghen BER-
 NARDVS wederom gheseyt die selver
 daer af verwonderden ende vzaeghden /
 wat het booz een sadel was daer hy van
 Clavebaur tot Carhusien toe op-ghese-
 ten hadde die hy noyt besten en hadde /
 ende op die ure noch niet en wiste wat sa-
 del het was; noch 't peert en behoorden
 hem

Reyft
 naer
 Carhusien.

De sadel
 te kostelijck
 voor eenen
 Religieus.

Bernardus ver-
 storven-
 theydt in
 d'ooghē.

hem niet toe / maer hadde dat gheleert
 van sijnen Oom / eenen Religieus van
 Cluniacum die ontrent sijn Clooster
 woonden ende aldus daer op ghewoon
 was te rijden. Dit hoozende den vooz
 noemden Prior / heeft meerder verwo
 dert ghetweest / dat den man Gods soo
 sijn ooghen uytwendigh was verstorben
 ende intwendigh ghekeert / waer dooz
 de gheheele reyse niet eens besien en heeft
 't ghene hem eerst in't ghesicht comen
 moeste. Cortz daer naer rijdende den
 heelen dagh neffens den kant van een
 biere heeft de selue niet ghesten / waer
 t' sabonts comende op een rust-plaetse
 hebben sijne mede-Religieusen van de sel
 ue ghesproken / die hy vzaeghden / waer
 sy gheleghen was / d'welck haer groot
 verwonderinge ende beschaemtheit ver
 oorzsaecten.

Noch eē
 ander
 verstor-
 ventheyt
 in d'oo-
 ghel

CAPITTEL III.

Hoe BERNARDVS met een
 ghelijck converseerden, ende van
 sijne manieren, gheleertheyt, en
 de Sermoonen.

Vanden eersten dagh dat hy
 gheleert was / sochte
 seluen t'onthouden van affaeren

niet uyt te gaen / maer altydt t'huys te
 blijven : maer toe hy nae-maels dooz de Van sijn
 franckhepde sijns lichaems een bequame goet
 occasie meynden ghebonden te hebben. voorne-
 men.
 Maer ghelijck hier bozen verhaelt is /
 den noot der H. Kercke / 't gheboet des
 Paus ende der Abten sijnder Orden aen
 de welcke in alles / als Vaders / hy / den
 Vader van alle / onderdaenigh was /
 dooz wiens ghebedenisse hy anders niet
 ghecleet en was / als met eenen keubel Beschrij-
 vinge
 ende laekenen rock ghecozt ghelijck ee- sijnder
 nen mantel ende dierghelijcken hoet ; in cleedere
 alle sijne sieckte ende arbeypdt niet wil-
 lende eenighe bellen ofte ander ghemac-
 kelijck cleedt ghebruycken. Ende cleede-
 ren heeft hem d'armoede altydt ende de
 buplichepdt noyt behaeght ; seggende /
 dat de cleederen teekenen zijn bande in-
 tendighe ghesteltenisse / te weten : van
 onachtsaemhepdt oft hooberdichepdt :
 Sijnen ganck ende manieren waeren Sijne
 zeeghbaerigh ende stichtigh uyt-wyssen manie-
 ren.
 De nootmoedichepdt / riekende naer Godt.
 vuchtichepdt / soo dat sijn aensicht eer-
 blichepdt scheen te bereyffchen / een-ie-
 gelijck verblijden ende stichten. Van het
 laccen segge ick / dat ick diekwils uyt
 sijnen mont ghehoort hebbe als hy 't lac-
 ten der Keligteusen verwonderden / dat
 hem van jonckx af niet en ghedenckte soo
 ghe-

ghelacchen te hebben oft hy moeste sijn
selben groot ghewelt doen om te lachen.
In een teer lichaem hadde hy een ster-
ke stemme van ionckx af seer bequaem
om te spreken.

Sijn con-
versatie
onder de
menschē.

Als de occasie toe-liet met eenighen
menschen te spreken/en sprack hy anders
niet als van ghestichticheydt der siele
naer dat een-teghelijckx verstant/manie-
ren ende ampt toe-liet / soo dat hy sijn
propossten naer alle soozten van menschen
wiste te boeghen. Hy sprack teghen de
Boeren al oft hy altydt op 't landt on-
der hun ghetwoont hadde / teghen ghe-
leerde van gheleerichydt/teghen eenbou-
dighe van eenboudicheydt / teghen de
Gheestelijcke van gheestelijcke saecken.
Hy sochte op dese maner een-ieghelijckx
herte tot Godt te trecke. Hy was snoode
in kunstigh te bemercken 't ghene hy in
den tweeden Boeck ende derchienste Ca-
pittel der oberdenckighe totten Paus
Eugenius schrijft / te weten : Ist saecken
datter ondertusschen ydelen clap uyt-ge-
slaghen wort / 't is eenighsins te verdrin-
ghen maer gheensins te versleggen / datter
men gekkt ende spot moertmen seer loof-
lijck handelen / ende daer een schoon pro-
post tusschen beyde spreken om den yde-
len clap te stoozen.

Sijn ma-
nier van
doen on-
der de
menschē.

Die sijne schriften ghelesen heeft is

ghenoechsaem bekent wat eene wel-spze-
kende / soete ende aenghenaem tonghe
hem Godt ghegeven hadde / waer mede
hy wiste naer ghelegghentheydt van tijdt
te vertroosten / berispen / onderwijfen en-
de vermaenen: de Goddelijcke gratie
hadde soo oberbloedigh sijne lippen be-
spoept ende sijn uytspzake was soo bie-
righ / dat sijn manier van schryven (die
nochtans seer uytneimende is) allen de
tracht ende soetheydt sijnder woorden
niet en kost uyt-drukken. Want in
Duytlandt pzekende wiert hy met seer
groote affectie ende ghenegentheydt ghe-
hoort ende verstaen van veele die sijne
taele niet en wistē ten spreken/ende daer-
en-boven soo betweeght wierden dat de
traenen haere kaeken ober-liepen. Hy
wiste de woorden vande heylighen soo
wel te passe te bzenghen / dat scheen hy
de Schriftuere soo seer niet en scheen
naer te volghen als booz te gaen / ende
den h. Gheest leyde daer 't hem ghelief-
de / waer door hy soo diepsinnich wiert /
dat hy dickwils selber beleden heeft / als
hy contemplerden oft mediteerden / dat
hem dochte de gheheele Schriftuere on-
der sijn macht te hebben ende booz hem
uyt-ghelept te wesen.

Van sijne
vvel-spze-
kentheyt.

Van 'e
profije
sijnder
Sermoo-
nen.

Sijn er-
vaeren-
theydt
inde H.
Schrif-
tuere.

CAPITTEL IV.

Van sijne ootmoedicheydt in't preken ende vlieden der Gheestelijcke digniteyten,

Lof
sijnder
Sermoo-
nen.

DEn man Godts soo erbaeren wesen
De inde h. Schriften / heeft sandt
eenighen loon het woordt Godts ghepre-
dicht d'welck een-teghelijck soo aenghe-
naem was / datse hem met Gheestelijcke
digniteyten wilden ver-eeren / die hy al-
te-saemen weygherden t'aenbeerden.
Sijne neersticheydt was seer groot in't
vlieden der uptwendighe prachticheydt
ofte staet / ende al hadde hy verkosen / ver-
wozpen te zyn in't huys des Heeren /
nochtans hadde hem de Goddelijcke
boosfichicheydt sulcken grooten gra-
tien ghegeven / dat hy inde h. Kercke
meer vuchten boozts vuchte / als de
ghene die tot verheben staet comen wa-
ren: Want hoe ootmoedigher hy was /
soo veel profytigher was sijne onverrich-
tinghe aen de menschen / niet tegenstaen-
de en heeft noyt den naem van enen lee-
raer willen aen-nemen. Saltgh is hy
die (ghelijck eenen der Heylighe heeft
gheseyt) die de Wet heeft bemindt / ende
naer den stoel niet en staet: hoe gheluck-
kigh

Vliet vyt-
wendighe
dignitey-
ten.

Sijne
moedi-
cheyt in
de selve
te vliede.

kigh heeft BERNARDVS inden stoel
 der deughden gheseten als hy den stoel
 der Gheestelijcke digniteyten niet en
 heeft willen besitten. Dat meer te ver-
 wonderen is/ als hem eenighe Gheeste-
 lijcke digniteyten ghepresenteert wierde /
 en wepgherden die niet met eenighe we-
 derspannicheydt / maer door de Godde-
 lijcke gracie wiste sijn selven soo wijse-
 lijck te draeghen / dat hy daer toe niec
 ghepraemt en wiert. Moyses heeft 't op-
 perste Priesterschap aen sijnen broeder
 Aaron obergheset / om dat hy een belam-
 merde sprake hadde ; maer BERNAR-
 DVS die seer wel-sprekende was / en heeft
 anders gheen beletsel ghehadt om tot
 berheben staet te comen / als sijne oot-
 moedicheydt / die 't selve niet en wilde
 toe-laeten. Hierom heeft hy met rechte
 Godt ende menschen aenghenaem ghe-
 weest / die niet alleenelijck sonder giften
 ontfanghen / maer oock sonder Gheeste-
 lijcke digniteyten t'aenbeerden ende met
 groot profijt bande menschen het woordt
 Gods ghepredickt heeft / ende altyde
 neerstigh gheweest om een-iegghelijck te
 helpen / ende nochtans niet willen berhe-
 ben wesen. Seer selden ginck hy uyt het
 Clooster / ten sy om op d'omliggende
 plaessen te prediken / maer soo dickwils
 al st van noode was dat hy sebers moeste
 gaen /

Sijn oot-
 moedi-
 cheyt en-
 de yver
 tot sijne
 eyen-
 naesten.

gaen/ hy saeyden in een-iegghelijckx hert
't woort Godts/ d'welck hy dede niet al-
leenelijck alst hem den Paus comman-
deerde / maer oock alst hemant vande
Prelaeten op hem vereyschten; ende
was hy oock Prelaet/ nochtans (sijn sel-
ben in alles verootmoedighende) eerder
seer grootelijckx de Priesters / wel weren-
de / dat haer groote eere bewesen moet
worden.

Hy éert
de Prie-
sters.

CAPITTEL V.

Hoe BERNARDVS ghepraemt
vvort om raedt te gheven inden
slach tegen de Teurcken ende de
Francoisen nochtans verliesen.

Ick en kan niet verswuyghen de groote
lop-spraeke die hy gheleden heeft / e' sy
dooz d'een-boudicheydt oft quaetheydt
van sommige menschen om dat den aen-
bal op het heylighe landt / dooz synen
raedt ghedaen / mislucket was; d'welck
nochtans hem niet toe te schryven en
was / want den Koninck van Franck-
rijck heeft diversche reysen van hem
vereyscht ende is oock dooz vriecken
vanden Paus vermaent dat hy in dese
saecke soude spreken en synen raedt ghe-
ven.

Bernar-
dus door
't toe-
doen des
Paus ver-
maent de
Koninck
om tegē
de Turck
te vech-
ten.

ben/d'welck hy niet en heeft willen doen
 totter tijdt toe dat den Paus van Roo-
 men hem gheboden heeft dooz eenen be-
 sonderen brief/dat hy als de tonghe van
 de h. Roonsche Kercke / de Hertoghen/
 Princen/Graven/Baronnen/ghemeyne
 Edel-lieden ende t'volck soude vermae-
 nen ende verwecken om t' heyligh landt
 gaen te bebeghten. Den inhoudt des
 briefs was / dat sy tot volboeninghe ende
 bergiffenisse haerder sonden de reyse sou-
 den aenbeerden en soo haer broeders ver-
 lossen ofte aldaer vooz hunlieden sterben.
 Dit ende sulckx ghelickx mochtmen
 waerachtelijck van BERNARDVS seg-
 ghen. Waer laet ons verhaelen t' ghene
 van meerder ghewichticheydt is. BER-
 NARDVS heeft t'volck tot dese reyse
 gheraeden / dooz merckelijcke mede-
 wercktinghe Godts ; want op desen tijdt
 heeft hy op eenen dagh twintich oft
 meer van verscheyden cranckheden ghe-
 nesen en niet eenen dagh passeerden oft
 hy dede iet sulckx; ende op den seluen tijt
 heeft CHRISTVS dooz t'aenraecken ende
 gheboden van synen dienaar veele blind
 ghebozen t'ghesicht ghegeuen ; crupel/
 doen gaen; doobe / hoozen ; stomme / spze-
 ken; ten lesten wonderlijcker doende dooz
 de gratie / als vande natuere ghegeuen
 was. Nochtans dooz desen grooten aen-
 slach

Den in-
 houdt
 vanden
 brief des
 Paus.

Bernar-
 dus doet
 veele mi-
 rakelen.

Den Ko-
ninck
verliest
de slach.

slach en is de H. Kercke inden Costen
niet verlost maer de hemelsche heeft
daer dooz verdient verbljdt ende ver-
bult te worden: al ist dat Godt niet ghe-
lieft en heeft in sulcken occasie veel te
berlossen bande heydenen ende andere
van sonden / wie soude nochtang teghen
Godt derben segghen / waerom hebt gy
dat soo ghedaen ? ofte wie sal meer be-
claeghen de gene die in haer oude sonden
ghevallen sijn oft de ghene die dooz de
baeren van berouw ghesupbert / met veel
ellende haere sielen aen CHRISTWS hebbt
oberghegeuen ten al ist saeken dat die van
Egypten eertjts gheseyt hebben ende nu
van quaede menschen gesept wort: Lijte-
lijck heeft hijse wtgeleyt, om dat hijse int
gheberghte dootslaen soude. CHRISTWS
lijdt verduldichlijck de opspzaeke die hy
met saelicheydt van soo menichte sielen
berghelt. Waer af BERNARDVS selbet
in sijne boecken schrijft / onder allen seg-
gende : ist saeken dat noodich is een van
heyde te gheschieden / ick hebbe liever dat
de menschen teghen my als teghen Godt
murmureren. Ick sal t'vooz groot ghe-
luck achten ist dat hem beliest / my vooz
eenen schildt te ghebruycken / ick ac-
beerde gheerne de quaede ende achter-
clapperse tonghen en de fenijnighe ppen
der blasphemierders op dat sy teghen
Godt

T° sae-
lich over-
lijden der
dooden
inden
slach.

Lib. 2. de
confid. c. 1.
De ghe-
meynte
murmure-
reert te-
gen Ber-
nardus.
De ver-
duldic-
heyt van
Bernar-
dus.

Godt niet en souden blieghen; sonder eer
en reputatie te wesen achte ick niet / op
dat de glorie ende eere Godts mach on-
geschijnt blijven: dit sijn de woorden van
BERNARDVS in het tweede boeck der
consideraeten.

Als de droebe tijdinghe in Byzants
rijck quam dat den koninck ende de
sijne in't heyligh landt de nederlaeghe
hadden / soo was hy BERNARDVS een
blinde kindt ghebzocht om dooz hem het
ghesicht wederom te krijghen / die dooz
veel biddens t selue heeft ghenesen; want
legghende sijn handt op't hooft van't
kindt heeft Godt ghebeden / die hem de
gracie van wel te pzediken hadde ghe-
gheben / dat hem de selue soude helieuen
te bebestighen met t'ghesicht te geuen aen
dit kindt; en als hy naer sijn ghebedt de
gracie Godts verwachten / heeft t'kindt
ghesept : wat sal ick doens want ick sien:
de omstanders dit siende hebben groote-
lijck verwondert gheweest / groot geluyt
ghemaectt ende Godt van t'wel daet seer
bedanckt.

Hy doet
een mira-
kel.

CAPITTEL VI.

Hoe sijne gheleertheyt ende God-
vruchticheydt de H. Kercke
seer gheholpen heeft.

Hoe grooten profijt dat sijne ghe-
leertheyt ende Godt-vruchticheydt
inde H. Kercke ghedaen heeft / moet oock
berhaelt worden vooz de nae-comelinc-
ghen. Want in quade manieren te beris-
pen ende verbeteren / in de schismatijcken
tot eendrachticheydt te brengen / in de
dolinghen der ketters te ouervinnen
ende betwysen was BERNARDVS bet-
nemende erbaerck; en bouen de gene die
inde werelt geleert heeft maetich / rechte-
ueerdich en Godt-vruchtich te leuen / he-
uel dat hy bouen dien int de werelt tot
het Cloosterlijck leuen ghetrocken heeft
is ghenoechsaem te bemercken wt allen
de Cloosters dooz sijn neersticheydt in
de woestijnen ghebouwt ende met
laeters der woeste werelt verbult; so
datmen van hem in dese occasie
mach seggē dat eertijts den propheet
gheseyt: Hy heeft de woestijne ghestelt
staende waeteren ende t' landt sonder wa-
ter tot loopen der waeteren. Ende hy heeft
daer ghestelt de hongherighe, en sy hebben

Decracht
der ser-
moonen
van Ber-
nardus.

daer een woonstadt ghestelt. Ende sy hebben ackeren besaeydt, ende wyngaerden gheplant ende voorts gebracht vruchten haerder natuerelycker gheboorten. Ende hy heeftse ghebenedijt, en sy sijn wter maeten seer vermenichvuldicht, ende haer vee en heeft hy niet ghemindert.

Booz-waer ten tijde van de Generaale tweedzachticheydt oft Schisma inde H. Kercke/hoe ghetrouwelyck dat desen dienaer Godts heeft ghestaen booz het aenschyn Godts / om te behoeden sijne gramschap/hoe crachtich ende sterck dat hy heeft ghestaen ende versoent/en is niet van noode langher te beschryben/aengheffen dat inde boozgaende boecken verhaelt is. **E**' sal hier genoeghsaem wese alleen te verhaelen sommighe woorden die den Paus Innocentius hter van aen BERNARDVS gheschreuen heeft: met wat een stercke (seet hy) ende volherbighe vol-standicheydt gy gearbeydt hebt om de sacke vanden H. Petrus ende utweyplighe moeder de Roomsche Kercke (in't opswillen des Schisma van Petrus Leonis) booz den puer ende discretie van uwe H. Keligte te beschermen/ende u gelyck eenen ontwinbaeren muer / booz het huys des Heeren ghestelt hebt/de herten der Koninghen/Princen ende andere soo geestelycke als weerelycke overheyt tot een

Sijnen
lof van
neerstic-
heyde in-
de H.
Kercke.

De ghe-
tuyghe-
nisse van
Innocen-
tius tot
de cere
van Ber-
nardus.

ēendzachticheydt der heylighe Roomſche
kercke ende ghehoorzaemheydt vanden
H. Petrusen onse/dooz veel argumenten
niet goede redenen versterckt hebt / ver-
openbaert claerelijck 't groot pzoftje dat
de kercke Gods ende wy daer dooz ghe-
nieten.

CAPITTEL VII.

Hoe BERNARDVS den Aert-
ketter Petrus Abailardus
verwint.

In 't jaer ons Heeren IESV CHRISTI
1140. is tot Italien in Franckrijck ge-
nen aertketter ghenamt Petrus Abailardus
ghewoonelijck goetheydt ende beleef-
theydt wisten desen man tot sijn dwael-
linghe te verlossen ende niet beschaemt
te maeken; hy heeft Petrus Abailardus by
hem ontboden ende tusschen vier ooghen
heymelijck vermaent niet hem soo soet-
lijck handelende dat hy Petrus tot bet-
ginge

De ket-
tey van
Petrus
Abailar-
dus.

Bernar-
dus soect
hem te
bekentē.

ginghe ende belofte van betermiffe heeft Hy be-
k eert hē.
 verwecke; maer naer dat sy van malcan-
 deren ghescheyden waeren / soo is Petrus
 dooz quaeden raedt wederom op-ghe-
 stockt eensdeels sijn seluen seer ongheluc-
 kelijck betrouwende op de vernusthepde
 sijns verstants / eensdeels op sijn eruaer-
 manieren van disputeren / en sijn belofte Valt vve-
derō in.
 te bukten gaende / heeft aen den Bisschop
 van Keims gheclaeght dat BERNAR- Hy
claeght
van Ber-
nardus.
 DVS sijne schziften heymelijck lasterde /
 segghende daer hy bereet te wesen / int
 openbaer sijne schziften te verantwoorde /
 biddende dat den boozschreven Abt toe
 het Concilie soude mogen geroepen wor-
 den / om sijn tegen-seggen te wederleggen.
 't is naer sijn begeerte gheschiedt / maer Daer
vvort een
Concilie
ghehou-
den.
 BERNARDVS gheroepen sijnde en heeft
 niet willen comen / oncbiedende / dit sijne
 maniere ofte stiel niet te wesen / daer
 naer nochtans dooz vermaeninghe van
 seer tresselijcke mannen beweeght sijnde /
 op dat dooz sijne absentie t' volck niet en
 soude berergert worden en sijns vpants
 booschepde groepen / is op den ghestelden
 dagh int Concilie ghecomen ghelijck hy
 seluer belijdt in sijnen 189. brief / daer hy
 de saeke breeder verhaelt.

Als sy nu te saemen vergaedere wae- Benar-
dus comt
int Con-
cilie.
 ren / is daer oock veel volckx ghecomen
 om te hoozen watter passeren soude.
 BER.

Bernar-
dus
maeckt
hē stom.

BERNARDVS heeft booz eerst in
midden gebzocht de schriften van Petrus
en de dolinghen gherekent. Ten lesten is
aen Petrus keuse ghegeuen om te looch-
nen dat het sijne schriften niet en waeren
oft sijne doltughe met ootmoedicheyde
te belijden/ oft te antwoorzen (ist dat hy
coste) op de rebenen ende ghetuyghentissen
der h. Vaeders diemen hem soude booz-
stellen. Maer hy niet willende sijne do-
linghe bekennen noch kunnende teghen-
staen de wpsheydt die hy hoorzen / om
wt-blucht te binden / heeft de saeke booz
den stoel van Roomen willen trecken
maer dooz BERNARDVS vermaent dat
hy in dese vergaderinghe soude antwoor-
den ende sijn sententie segghen / d'welck
hy niet en heeft willen doen ; want nar-
maels heefe hy selber beleden dat op die
bze / sijn memozie gheturbeert wter /
het verstande verdonckert ende sijne
sijnen verdraept. Ten lesten stom ghe-
maeckt sijnde inde teghentwoordicheyde
des Koninckx ende tresselijcke mannen
is andermael booz ketter verclaert
sijne valsche leeringhe verdoemt en
de alles vanden Paus bebesticht sijn-
de / is met Arnaldus de Brixia in een
Cloofter bepaelt / ende sijne boecken by
hem wt-ghegeuen int vier ghewozpen
altwaer hy de reste van sijn leue in stre-
gicheyde

Petrus
beroept
h m voor
den stoel
van Roo-
men.

Sijne lee-
ringhe
vvort
verdoemt

Sierft ge
luckelijck
in een
Cloofter.

ghicheydt ende volherdicheydt tot den
eynde toe ouergebracht ende is seer heyl-
lichlyck ghestorben.

CAPITTEL VIII.

Hoe BERNARDVS de Beroerte
des Bisschops van Poinctiers
ghestilt heeft.

SEs ofte seuen jaren naer t'wt-roepen
Deseer booznoemde kettery; isser een an-
dere beroerte opghestaen door Gilleber-
tus Porretanus Bisschop van Poinctiers
een man inde H. Schryftuer seer eruac-
ren/met meerdere vernustheuyt de God-
delijcke mysterien ondersoekende als de
Zedbaerheuyt van eenen gheleerden
Dorcooz wel bereyschten: want hy had-
de een besunder gheuoelen int stuck der
alder-heyllichste Dri-vuldicheuyt / hier
door wierde een segelijck seer ver-ergert
en de H. Kercke in groot perijckel ghe-
stelt/soo dat den Paus Eugenius ghenoot-
saecht was in Vranckrijck te comen / die
tot wetma een Generael Concilte ver-
gaedert heeft / alwaer hy Gillibertus de-
de te boozschijn comen ende ouerleveren
sijne boecken / inde welcke hy bedrakte
lijck heele blasphemien hadde gheschre-
ven

De
nieuv
sententje
van Gil-
lebertus

Heeft es
besunder
gevoelen
vande H.
Dri-vul-
dicheyt.

Den Paus
comt in
Vranc-
krijck en
vergae-
dert een
Concilie

Bernardus
vervint den
Bisschop.

Gillebertus
verandert
sijne leer-
ringhe.

ben. BERNARDVS was hier oock ghe-
roepen en heeft soo cloeckelijck tegen hem
ghedisputeert dat de Bisschoppen / Abten
ende Prelaten met andere gheestelijcke
persoonen / die aldaer teghenwoordich
waeren / een-parlijck de leeringhen ende
meyninghe van Gilliberrus verdoemden
hem vzaeghende oft hy afstandt sijnder
opinte wilde doen; die terstont sich aen
het goet-duncken der H. Kercke heeft on-
derwozpen ende publiceelijck afgegarn
sijne leeringhe en t'ghene hy gheschreven
hadde / en alsoo is hy met de H. Kercke
versoent / dies te lichter om dat hy (eer
de disputatie begoste) beloost hadde son-
der eenige hert neckicheydt / naer t' goet-
duncken der H. Kercke sijn opinie te ver-
anderen.

CAPITTEL IX.

Hoe BERNARDVS de valsche
leeringhe van Henricus te
niet doet.

Henricus
eenen
Apostael.

In de quartieren van Tholose was er
Inen Apostael ghenaemt Henricus
quaet van leuen / kettersche leeringhen
voorz-houdende / soet van woorden daer
hy t' volck mede verleydt hadde. C' was
eenen openbaeren vbandt der H. Kercke
feer

seer versmaedelijck de H. Kercke de H.
 Sacramenten ende dienaren Godts las-
 terende en hadde nu grooten boozt ganck
 met de quaetheydt ghedaen; waer van
 BERNARDVS in eenen brieft aen den
 Prince van Tholose onder allen schryft: Hy ver-
 de Kercken (seet hy) wierden meestendeel volghet
 sonder volck ghebonden ende t' volck de H.
 sonder priesters / de priesters sonder be- Kercke,
 hoopelijcke eerbiedinghe / de Christenen
 sonder CHRISTVS: de kinderen en wier-
 den niet gedoopt / de ghebeden ende offes-
 rande booz de dooden begheekt / de aens-
 roepinghe de heylighe / de bannissen der
 priesters / de pelegri mastien der gheloo-
 sighe / t' bouwen der kercken / de Son-
 daeghen ende heylighe-daeghen en alle
 andere instellinghen der H. Kercke wier-
 den versmaedt.

In desen noot der H. Kercke is BER- Bernar-
 NARDVS ghenootsaecht gheweest; de dus vvoert
 rypse aen te nemen beruillicht sijnde daer ont-
 booz d' inwoonders dier lande ende gebe- boden.
 den des Eerweerdichste H. Albericus Bis-
 chop van Ostien ende legat des stoels
 van roomen. Comende int' landt / is hy Wort seet
 van d' inwoonders met ongheloofelijcke vvel ont-
 blighe / al offer eenen Enghel wt den haelt.
 hemel comen waere / ontfanghen; die
 dagh ende nacht met sulcken menichte
 sijne benedictie en hulpe bereytschten / dat

Hy Pred-
dickt tot
Tholo-
sic,

hy by-naer noyt gherust en cost wesen; sommighe daghen pzeckten hy inde stadt van Tholose en op andere plaetsen / veele een-boudighe int geloof onder-richtende / de twyffelachtighe versterckende / de dolende verbeterende / de berkeerde bekeerende / waer naer hy desen valschen leeraer met sijne aenghers soo verbolgh heeft / dat hy inde tegentwoordicheyt van BERNARDVS niet en dorste te voorschijn comen; en al ist dat desen ketter dier tijdt bluchten / nochtans is sijne macht soo bensomen / listen ende laghen belet / dat hy niuers sich dorste betrouwen / ende ten lesten ghebanghen / gheboeyt / en inde handen des Bisschops geleverd is.

Den A-
postlaet
vvoort
ghevanghen.

Bernar-
Jus doet
veele mi-
rakelen.

Op dese reyse is Godt in synen dienste naer BERNARDVS door veele teekenen van een-iegelijck bedanckt / veele op den rechten wegh bzingende ende van berescheyden siecken des lichaems ghesensende.

CAPITTEL X.

Vande mirakelen die BERNARDVS op dese reyse tot Tolose ghedaen heeft.

In selue landtschap is een plaetse Saclatum genaemt / alwaer hy ghepredickt

pbedteke hebbende / sijn booz hem ghe- Bernar-
 bzaght sommighe brooden om daer us vvyt
 ouer de benedictie te gheuen / ende op- broot,
 heffende sijne handt / heeft die ghebene-
 dij seggende : dooz dit teecken sult ghy-
 lieden weten de leeringhe der kettere
 halsch ende d'onse waerachtich te wesen /
 ist dat de siecken dooz t' eten des broots
 ghesont worden. Gaufridus den Bisschop T' mil-
 van Chaytres die hier teghenwoordich trouwen
 was / bzeesende / seyde teghen d'omstaen- van Gau-
 ders / ist dat de siecken dit met goet geloof fridus.
 nutten sy sullen ghenesen worden. Waer
 op BERNARDVS bande goddelijcke
 macht niet twyffelende / antwoorde : ick
 en segghe dat niet / maer waerachtelijck
 die t' broot pzoeben / sullen ghesont wor-
 den op dat sy soudent weten ende belijden
 dat wy waerachtighe dienaeren Godts
 sijn. Hier naer hebben alle de siecken van De sieckē
 t' broot gheten met seer groote begeerte / vworden
 en verstant sijn sy ghesont ghetworden / ghesont.
 d'welck de gheheel Provincie dooz ver-
 maert ghetworden is / soo dat hem allen
 d'inwoonders quaemen besoecken in
 sulcken menichte dat hy dooz eenen an-
 deren wegh ghenootsaecht was / weder-
 om te keeren.

D'eerste mirakel dat Godt almach-
 tich dooz sijnen ghetrouwen dienaer
 BERNARDVS inde stadt van Cholose
 ghedaen

Bernar-
dus comt
by eenen
gichtigē.

Hy ghe-
neest
hem.

T'feyt
vort
vermaect.

D'oot-
modic-
heyt van
Bernar-
dus.

gedaen heeft / is gheweest de genesinghe
van eenen gichtigen geestelijckē persoon.
Desen heeft BERNARDVS comende in
t' Clooster der Canoniken reguliers van
S. Saturninus daer hy eenen af was / op
sijn sterren binden ligghen ende naer
veele troostelijcke woorden (hem de bro-
dictie ghegeven hebbende) is wegh- ghe-
gaen / ende op de selfste vze is den gichti-
ghen wt sijn bedde op- ghestaen en BER-
NARDVS nae-gheloopen / den welcken
hy achterhaelende / is met groote eere
biedinghe ende Godt- vruchticheyt hem
te voet geuallen / d'welck siende een van
sijne mede- broeders is seer verbaest ghe-
weest / meynende dit een vogh- bedroghe
te wesen ende meer sijnen gheest als
waerachtich lichaem. Dit wonder
werck is terstont tot kennisse van een-
teghelijck ghecomen / alle man liep om
desen mensch te sien / den Bisschop sel-
quam hem besoecken ende Godt niet
seer bedancke van dit groot weldden.
Daer entusschen den man Godts BER-
NARDVS heeft ordze ghegeuen aen t'
volck daer hy ghelogeere was dat se
niemant hy hem en souden laeten co-
men / op dat hy door dit seyt van t' volck
niet besoecht noch ge- eert soude worden.
Desen persoon nu ghenesen sijnde en is
hoor dit lichaemelijck weldden niet on-
danck-

banckbaer geweest / maer meer besozght Den ge-
 sijnde booz de saelicheydt sijnder siele / is nesen
 BERNARDVS ghevolght ende heeft tot vvoortRe-
 Clarabaux het habijt aenbeert / die nae- ligieus
 maels medezom naer Tholose van BER- van Cla-
 NARDVS ghesonden is om Abt te we- ravaux.
 sen van een Clooster waeter-dal ghe-
 naemt.

CAPITTEL XI.

Hoe cleynen ghevoelen dat BER-
 NARDVS van sijn seluen hadde
 in dese vvonder vvercken.

N Aer dat BERNARDVS op dese
 Nreysse in die landen ende steden beele
 mirakelen ende wondere wercken ghe-
 daen hadde; soo en moghen wy niet booz-
 op-gaen / hoe dat hy hier inne te moede
 was / die van CHRISTVS d'ootmoedic- De oot-
 heydt des herten ende saechtmoedicheyt moedic-
 gheleert hadde. Want disputerende met heyt van
 sijn seluen in sijne ghedachten / heeft wt Bernar-
 dus.
 ouerbloedicheydt des herten tegen som-
 mighe van sijne Religieusen gheseyt.
 Ick ken grootelijckx verwondert wat Hy opet
 dese mirakelen te bedieden hebben / sijn hert
 oft wat Godt ouergaet / sulcken werck aen som-
 mighe
 ken booz alsulcken mensch te doen; my Reli-
 en gieusen.

en duncke niet dat ick in sulcken materie van teekenen / iet inde h. Schrifteen ghelesen hebbe : want daer sijn ondertusfchen wondere wercken dooz heplighe ende volmaeckte menschen ghedaen / ende oock dooz ghebepnsde. Ick van mynen t'weghen en wete noch van volmaeckheydt noch van ghebepnstheydt / ick wete wel dat ick de verdiensten der heplighe niet en hebbe / om met mirakelen verlicht te worden / nochtans betrouwe ick / dat ick van die soozte niet en ben / die wondere wercken inden naem Godtes doen / ende hem onbekent sijn. Dese ende dies-ghelijcke woorden heeft hy dicitwils teghen gheestelijcke persoonen sijne vrienden ghesproken. Ten lesten / een beguaeme wtblucht ghebonden hebbende / ick wete (sepde hy) dat dese wondere wercken niet om de heplicheydt van een menssch te beuestighen / maer tot de saelicheydt van veele menschen dienen / ende de Godt inden menssch dooz den welcken dese dinghen gheschieden / niet soo seer de volmaecktheydt acht / als de goede opinie / dooz de welcke gheschiedt / dat sijne macht aen de menschen kenbaer wort. Want dese wondere wercken en gheschieden niet dooz de ghene die de selue doen / maer meer dooz de ghene dese sien ofte weten. Noch tot sulcken eynde en doot
Godt

Een
schoon
discours
van Ber-
magdus.

Sijn are-
heyt int
excuse-
ren.

Godt sulcken wondere wercken dooz
 sijne dienaeren niet / op dat hy haer sou-
 de heyligher achten als de reste / maer om
 dat hy d'andere meerder naer-bolghers
 ende lief-hebbers der heylicheydt soude
 maecken. Icken trecke my dese wondere
 wercken niet aen / aenghesien dat ick we-
 te die mijn vermaertheydt meer als ^{Sijne}
 mijn heylich leuen toegheschreben wor- ^{ootmoec-}
 den / noch niet en gheschieden tot mijn ^{dicheydt.}
 grootachinghe maer meer tot betwege-
 nisse van andere. Zoo sprack dickwils
 BERNARDVS / en die dit wel rijpeltjck
 oberpeyst / en sal niet minder achten het
 cleyn gheboelen dat BERNARDVS van
 sijn seluen heeft als de wondere wercken
 die dooz hem gheschiedt sijn.

CAPITTEL XII.

Van sijne vvondere suyverheydt
 ende soeticheydt.

Behen de boozmelde diepe ootmoedt-
 cheydt / hadde den man Godts noch
 twee andere gaben ontfanghen die in ^{Sijn}
 hem al eben groot waeren / te weten / de ^{vvonder}
 supberheydt ende soeticheydt / elcke op ^{suyver-}
 een besundere / maer beyde te saemen op ^{heyte en-}
 een wonderbaer manier ; want hy was ^{de soe-}
 hy alle mnschen der werelddt groot ghe- ^{ticheydt}
 acht / ^{van ma-}
^{nieren.}

acht / om dat sijn soeticheydt de supber-
 heyd bemindt maecten / ende sijn sup-
 berheydt de soeticheydt aen een-teghelijck
 aenghenaem / soo dat het seer swaer was
 t'oorzdeelen oft hy by de menschen meer
 eerbiedinghe als goede gratie hadde.

Sijn ghe-
 neghen-
 cheydt
 tempt hy
 naer de
 rechte
 weden.

Daer en was niemant van soo strenghe-
 den / oft hy eerden grootelijck den Abt
 van Clarevaux / niemant soo onghewon-
 den van manieren oft hy thoonden BER-
 NARDVS een besondere liefghetallij-
 cheydt. Hy hadde een hert vol van de al-
 dersoetste ghenegentheyt / maer hy wiste
 de selbe op sijne tijdt met een listighe aec-
 dicheydt te temmen : daer-en-boven was
 hy seer beleeft in ghenegentheyt / maer

Hy be-
 graeft
 sijnen
 broeder
 met
 drooghe
 ooghen.

beel stercker in't gheloof : Om hier van
 in't cort een exempel boort te brenghen /
 ghelijck hy selver ghetuyght in sijn sess-
 en-twintichste Sermoon op de Lof-san-
 ghen van Salomon ; dat hy met drooghe
 ooghen de upbaert over sijnen aldeelief-
 sten broeder Gerardus ghehouden heeft /
 ende met drooghe ooghen hem begraven /
 op dat d'affectie 't gheloof niet en soude
 schijnen te verwinnen / daer hy nochtans
 niemant brenghet sonder traenen en be-
 graefden. Godt hadde hem soo ghefat-
 sonneert om dat hy veel goets soude
 doen / dat de soeticheydt sijnder manieren
 sijne strengicheydt te niet dede / ende sijne
 heyt

heylcheydt d'authoziteydt bewaerden.
 Men wie en soude sulcken liefghetallts
 cheydt niet swaer zijn / oft soo grooten
 goetheydt niet dienen tot eer? Wy lesen
 van Salomon dat allen de wereldt sijn 3. Reg. 10.
 aensicht sochte te sien. 't is een groote
 ghetuygenisse / maer BERNARDVS en
 is misschien in dese materie niet minder
 als Salomon ghetweest; noch ten is niet
 gheloofbaer ghenoech dat Salomon in
 alie sijne glozie sulcken groot sature van
 de wereldt heeft ghehadt / als BERNAR-
 DVS in sijne diepe ootmoedicheyt. Iae/
 't is seer moepelijck in allen de histoziën
 enen mensch te vinden noch conbersee-
 rende onder de menschen / die aen allen
 de wereldt inden Oosten / Westen / Zuy-
 den ende Noorden / soo aenghenam was
 als BERNARDVS.

CAPITTEL XIII.

Van sijns vermaertheydt door de
 gheheele vvereldt, ende
 schaemte.

De heylcheydt van BERNARDVS Bernar-
 dus is be-
 kent door
 de heel
 vvereldt
 ende sijne wondere wercken waeren
 soo groot / datmen inde Oestche Kercke /
 ende inde Westche by de Pysche / inden
 Zuyden in't uysterste van Hispanien /
 inden

inden Noorden by Sweden ende Dene-
 mercken / van hem wiste te spreken. Hem
 wierden van dese landen veele brieven
 ghesonden / ende hy schreef soek veele we-
 derom. Van alle kanten wierden hem
 giften ghesonden / ende sijne benedictie
 van een-iegheelijck bereyscht. Ten lesten /
 als eenen oberbloeyende wijngaert heeft
 sijne tacken / dat is te seggen / Cloosters
 sijnder Orden op alle dese plaetsen ver-
 spreyt; uyt-ghenomen in't heyligh landt
 van Jerusalem daer de plaetse vanden
 Koninck booz sijne Keligieusen gherede
 ghemaect was / maer gheen heeft ghe-
 sonden om d'onghetemperheydt des
 lochts ende inballen der heydenen: soo
 dat den Bisschop die op sijn uytbaert een
 Sermoon booz de Keligieusen hadde / ont-
 der allen seer wel heeft gheseyt ter eeren
 van BERNARDVS: Over alle d'aerde is
 sijn gheluyt uyt-ghegaen , ende inde eynde
 des werelts sijne woorden. Alle dese ver-
 maertheydt ende verhebentheydt heeft
 d'ootmoedicheydt sijnder herten ober-
 wonnen / soo dat de gheheel werelt t'sa-
 men soo machtigh niet en was om hem
 te verheffen / als hy alleen om sijn selven
 te vernederen. Hy wiert booz den trefse-
 lijcksten van een-iegheelijck gheacht / en
 de sijn selven hiel hy booz den minsten:
 daer-en-boven stelden een-iegelijck BER-
 NAR-

Sijne
 Cloosters
 worden
 op alle
 plaetsen
 gebouyt.

Sijne oot-
 moedi-
 cheydt in
 dese eer.

NARDVS booz hem / ende hy sijn selven /
 booz niemant. Ten lesten / (ghelijck hy ^{Sijn con-}
 dickwils booz ons beleden heeft) onder ^{versatie}
 allen d'eer ende fabeur van 't ghemeyn ^{met de}
 volck ende treffelijcke personen / scheen ^{menschē}
 hy eenen anderen mensch aen te trecken /
 ende stelden hem soo al oft hy daer niet
 hadde teghentwoozdigh gheweest / achtens
 de dese eer booz eenen droom. Als d'oc-
 casie was van met eenvoudighe keli-
 giusen ghetrouwelijck te spreken ende
 gheozloft sijne beminde ootmoedicheyt
 te ghenieten / dan was hy seer bli / dat hy
 sijn selven ghebonden hadde / ende tot sijn
 en eughen persoon comen was.

Van sijne kindtsche daghen af is hy
 met een wondere schaemte begaest ghe-
 weest / ende heeft hem tot d'epnde des le-
 bens by-ghebleven : hier dooz ist ghe- ^{Dēn lof}
 schiet / al was hy by een-iegelijck soo ^{van sijne}
 groot ende verstandigh in 't spreken / dat ^{schaem-}
 hy noyt (ghelijck hy ons dickwils heeft ^{te.}
 gheseyt) booz slechte ende eenvoudighe
 menschen / sonder bzeese ende eerbiedinge
 heeft ghepreekt ; wenshende te swij-
 ghen / waert dat sijn eughen consciencie /
 bzeese Godts / ende broederlijcke liefde
 daer toe hem niet ghedwonghen en
 hadde.

CAPITTEL XIV.

Hoe groot dat BERNARDVS de
deught van verduldicheydt
gheacht heeft.

Van sijne verduldicheydt weten wy
wel / dat dooz de roede des Heere seer
gheproeft ende gheoeffent is ghetweest:
want vanden eersten dagh af dat hy upt
de werelddt is betrocken ende in't Cloo-
ster ghetomen tot d'uyterste ure toe dat
hy ghestorben is / heeft hy soo veel ghe-
leden / dat sijn leven anders niet en scheent
te wesen als een verlenghenisse vande
doot.

Sijn
groot
lijden.

Van sijn verduldicheydt met de men-
schen te thoonen / al en hadde hy niet veel
occasie / nochtans moete in't cozt verhae-
len hoe hy de selve ghebruyecten; ende
om dat hy dese verduldicheydt noemde
d'yz-dobbel te wesen / te weten: in spijti-
ghe woorden / verlies van goet / ende
quetsure des lichaems: soo sal ick van
elck in't besunder een exempel / dat my
invalt / verhaelen.

Een exē-
pel sijn-
der ver-
duldi-
cheydt.

Op eenen sekeren tijdt hadde BER-
NARDVS eenen Bzief aen eenen Bis-
schop van 't Hof ende Koninckx raedt /
gheschreven: waer in hy hem vermaen-
den

den vā sommighe woorden / om den Koninck ten besten te raeden: waerom den Bisschop ghestoozt zijnde / heeft hem seer spijtig gheantwoort / in 't eersten stelde booz een groetenisse: Ick wensche De quade u salicheydt ende niet eenen gheest van bla- opinie
phemien, al oft BERNARDVS sijnen des Bif-
Bzief uyt eenen gheest der blasphemien schops.
(d'welck my grouwelt te seggen) hadde gheschreven: waer op BERNARDVS als den saechtmoedichsten dienaer van CHRISTVS / ghedachtigh zijnde de woorden des Heeren: Ick en ben niet den duy- Ioan. 8.
vel niet beseten, met eenen Bzief heeft gheantwoort; onder allen seggende: Ick De ver-
en gheloove niet dat ick in 't minste eenen duld-
gheest van blasphemie hebbe, noch teghen cheydt
yemant qualijck ghesproken, ofte ick en van Ber-
wete niet dat ick teghen yemant soude wil- nardus.
len qualijck spreken, besunderlijck teghen den Prince van mijn volck. Hierom en Sijn stad-
heeft BERNARDVS gheenē afkeer vasticheyt
vanden Bisschop ghecregen / noch min- in vriēdt-
der lief ghehadt / noch eenighe ghemejn- schap.
schap ghelaeten / ende heeft de boozgaen- de spijtighe woorden soo veel gheacht al oftse niet gheseyt en hadden gheweest.
Den Abt van Farcen hadde Religieu- sen van Clarebaux ontboden / om booz
vanden eēn Clooster te bouwen / maer den Pangs heeft 't selbe belet / want hy
heeft

Den Paus
sticht een
Clooster.

Eenen se-
kerē Abt
offert
hem veel
gheldts
om een
Clooster
te bou-
ven.

'T vvort
onderve-
ghen ge-
stolen.
Sijn ver-
duldighe
antvoor-
de.

Sijn groo-
te verdul-
dicheydt.

heeft vooz dese Religiensen op een ander
plaetse een Clooster ghesticht: Hierom
was desen treffelijcken ende Godvruch-
tighen Abt seer bedzoest / ende is ghe-
men tot Clarebaux by BERNARDVS
op-offerende hem ses-hondert marchen
silbers om daer mede een Clooster te
boutwen daer 't hem beliefden / aenghe-
sien dat hy d'eer niet mochte hebben van
't selbe te boutwen in sijn landt. Dan
heeft om 't gelt ghesonden / maer 't is
onderweghen ghestolen: ende als BER-
NARDVS dese tijdinghe is ghebrocht
heeft anders niet gheantwoort / als: Ghe-
benedijde sy Godt die ons ghespart
heeft vanden last: ende die 't ghenomen
hebben moeten 't lichtelijck verghe-
ben / want 't zijn Romeynen / ende 't gelt
scheen seer veel te wesen / dat haer een
groote tentatie veroorzaecken. Op ver-
scheyde plaetsen was hem landt ghege-
ven om ontrent thien diersehe Cloo-
sters te boutwen / die hem soo met be-
drogh als gheweldt zijn afghenomen /
maer reghen hy niet een woort heft
willen spreken / meer ghenuchte hebben
de in verwonnen te worden / als te ver-
winnen.

CAPITTEL XV.

Hoe BERNARDVS eenen kaeck-
smeet verdraecht, ende van sijns
saechtmoedicheydt.

DAer is op eenen sekeren tijdt toe
Clarevaux eenen Clerck Regulier
gheromen / seer groote neersticheydt doen-
de / om aldaer Religieus te moghen wo-
den. BERNARDVS heeft hem ghera-
den naer sijn Clooster te gaen / ende niet
willen ontfanghen : waer op desen solli-
citant antwoorde : Waerom hebt ghy
dan in uwe boecken soo grootelijck de
volmaecktheydt ghepzen ende ghere-
commandeert / ist dat ghy daer toe niet
en wilt helpen die uwe hulpe vereyscht ?
Ende met seer groote gramscijp ontste-
ten zijnde (ghelijck daer naer ghebleken
heeft) heeft gheseyt : Dat ick nu die
boecken hadde / ick soudese scheuren.
Waer op hem BERNARDVS heeft ghe-
antwoort : Ick meyne ghy in geen van die
ghelesen hebt / dat ghy in u Clooster niet
en kunt volmaeckt wesen / de beternisse
dan manieren / niet de veranderinghe der
placise (soo my ghedenckt) hebbe ick in
allen myne boecken gherecommandeert.
Dit hoorzende heeft een kaecksmeet aen
BER.

Bernar-
dus een
kaeck-
smeet ge-
kregen
hebben-
de, ver-
geeft het
den slaeg-
gher son-
der vra-
ke.

BERNARDVS ghegeven / soo stijf dat
sijne kaecte root wiert ende op-swol:
D'omstaenders hebben desen bbofen
mensch aengheballen / maer BERNAR-
DVS heeft haer dooz de liefde van CHRIS-
TVS ghebeden / datse hem gheen quaet
doen en soubē/maer stillekens wegh-lep-
den ende sorghe booz hem draeghen /
d'welck hy soo straffelijck gheboden heeft
dat desen miserabelen mēsch vzeesende en
hebēde sonder slach oft stoot ontcomē is.

Hier-en-boven heeft BERNARDVS
seer uptnemende gheweest in vryheyt des
gheests / maer ghemaeticht met ootmor-
dicheydt ende saechtmoedicheydt / soo dat
hy scheen op een wonderē manier nie-
mant te vzeesen ende een-iegelijck eeren /
berispinghen ghebruyckten hy seer sel-
den / liever soetelijck vermaenende ende
biddende. Hoe noode hy eenigh suet
woordt sprack / is daer upt ghenoech te
berstaen / dat hy hier in sijn selven ghe-
weldt dede. Hy verwonderden hem de
onbeschaemtheuyt van sommighe men-
schen / die ondertusschen beroert zynde /
naer gheen ontschuldighē hoe redelijck
oft voldoeninghe hoe ootmoedighē sp-
was / en wilden hoorē / maer in dese pas-
sie sulcken ghenuchte hebben / dat sy alle
remedien haten / jaē stoppen haer oozen
slupten d'ooghen met haer handen / ende
doert

Sijne
vryicheyt
des
gheests.

Seer
traegh
in't be-
kijven.

doen alle neersticheyt/ op dat d'opghere-
sen beroerte niet en soude gestift worden.

Hy temde sijn berispinghen niet soo seer
meer een ootmoedighe stilte / als zeegh,

daerige ende staetige antwoorde/ soo dat
hy den wijckenden scheen in-te-vaere/ en

den inbaerenden te wijcken/ want hy sey-
de/ daer als alle-beydepartijen stil-swpgē

is een soete t^ssaemensprake/ daermen van
d'een sijde swyghet/ een profytige/ en daer-

men gheen van beyden / een schadelijcke.
Daer vā d'ēē en d'ander sijde herde woore

den vallen / is klybagie / soo dat eenen
Prelaet meer betaemt daer-en-tusschen

woore de vinghoren te sien / ende naer de
silte der beroerte/ profytelijcker sijn on-

versaeten te straffen : oft (ist dat de saec-
ke soo bereyscht) onderhouden de woore

den handen wijzen-man/ seggende : Den
Proverb.

18.
Een wort niet verbeterd met vvoorden.

Wande berispinghe schryft hy seer pro-
fytelijck in 't twee-en-hiertichste Ser-

moon op 't Boeck der Lof-sanghen/ daer
hy onder allen seyt : Och oft van noode

waere niemant te berispen / 't soude het
beste wesen : maer aenghesten dat wy in

veel dinghen misdaen hebben / soo en
sijmp niet gheoozloft te swyghen / die

God-
vruchtig-
ghen va-
der, sijnen
sone be-
rispende,
moete berispen/ maer de liefde d'winght
hy niet. Ist dat ick berispe ende mijn

Noteert
een be-
sunders
vermae-
ninghe in
de beris-
pinghen
te tem-
men.

Proverb.
18.

Noteert
hier veel
de ghe-
steltenisse
van eenē
God-
vruchtig-
ghen va-
der, sijnen
sone be-
rispende,

officie doen / ende nochtans die berispin-
 ghe haer pzoft niet en doet / maer tot
 my ydel wederkeert / ghelijck eenen to-
 derom-bottende pyl / hoe meynt ghy-
 den bzoeders dat ick alsoan te moede bent
 En be ick niet in anxt / En word' ick niet
 ghequelt / Ende spzeek ick uyt auctho-
 tept als eenen Oversten / want uyt wijf-
 heyt en kan ick niet / soo worde ick ghy-
 praemt van twee zijden / ende welcke ick
 wil vertiesen / en wete ick niet; my te be-
 haegē in't gene ick gesprokē hebbe / want
 ick hebbe mijn officie ghedaen / oft p-
 ntitentie te doen vooz mijne ghesproken
 woorden / want dat ick begheert hebbe
 en hebbe niet verkreghen. Soo was
 BERNARDVS ghestelt als hy pema-
 berispten : Ende een luttel boozder in't
 selve Sermoon seyt hy noch : Ghy sal
 my misschien seggen / dat 't goet weder-
 om tot my keert / ende mijn siele verlost
 hebbe / supber zijnde van 't bloede der
 mensche die ick berispt hebbe om dat hy
 sijn leven soude beteren. Maer al is dat
 ghy ontallijcken daer meer hy-boeght
 ten sal my niet helpen / noch vertroosten
 ist saecken dat den mensche verlost
 gaet. Al oft ick dooz dese berispin-
 meer de voldoeninghel mijnder officie ge-
 socht hadde als sijne beternisse / want
 wat moeder isser / die alle sozge en-
 neer-

De groo-
 te sorghe
 van Ber-
 nardus
 in't be-
 rispen.

neersticheyt ghedaen heeft om haer sieck
kindt te ghenesen, ist saecken sy ten lesten
siet dat al verlozen moeyte is / om dat
kindt moet sterben / die sal ophouden
van krijten &

CAPITTEL XVI.

Hoe BERNARDVS altijd de
vreed-saemicheyt bemint heeft.

BERNARDVS in alle de voorszmelde
Deughden uyt-stekende / heeft daer-
m-boven eenen grooten lief-hebber van

vreedsaemicheyt ghetweest; want als pe-
mant yet van hem op een onbehoorzelyc-
ke manier begheerden ende dat weyger-
den / booz de tweede repse wederom co-
rende / en liet hem sonder contentement

niet dooz-gaen; om dat hy uyt natuere-
lycke ghenegentheyt (ghelijck hy ons sel-
ver dickwils beleden heeft) allen schan-
dael haetten / ende de moepelijckheyt van
den-iegelijck te verdraeghen hem seer
maer was / nochtans niet te gheboelen
onmogelijck scheen te wesen. Soo dat
hy niemant en versmaede / ende nie-
mandts schandael cleyn achten / al ist
saecken dat hy de waerheydt Godts ende
rechtverdycheydt boozstelden. Hierom
dickwils alst van noode was de qua-
de

Sijn dis-
cretie int
berispen.

de wercken van yemant te berispen oft
beletten / was hy 't selbe met sulcken
rispen raede doende / dat de ghene die be-
rispt wierden / in haer ghedachten dick-
wils sijn discrete oberpeysden. Wy heb-
bender sommighe ghesten / van de welke
wy 't niet ghemeynt hadden / als sy be-
rispt hadden gheweest / hem met meerdere
Godtruchtheypdt dienden ende naer-
volghden. 'T wort ghesept dat hy benij-
ders ghedadt heeft / om dat hy van de-
sen kant oock soude verdiensten hebben ;
maer sijne trefselijcke wercken ende naem
was soo verheben by een-iegheelijck / dat
ter dese quade beeste niet aen en kost :
Daer-en-boven / die hem benijden / wien-
den dooz sijne ootmoedicheyt ende saech-
moedicheydt betwommen / met welcke
den obergoten / ende met ghediensticheyt
voorzomen ; want hy was gheleert
quaet met goet te loonen / ghelijck hy tot
de keltigheusen der heylighe Orden van
Premonstrept in sijnen twee-hondert en
de twee-en-veertichsten brief schrijft / daer
hy onder allen seyt : Ick sal u lieden
aenhanghen / al en wilt ghy-lieden niet.
Ick sal u lieden aenhanghen / al en wilt
ick selver niet. D'ontwillighe sal ick ghe-
ben / d'ondanckbaere toe-worpen / ende
ick sal eeren die my versmaeden.

Sijne vre-
de-soec-
kende
liefde.

hy beminden allen de menschen met
sulcken

fulcken broederlycke liefde / dat hy dooz
 't schandael (ghelijck hy plachte te belij-
 den) grootelijck bedroeft wiert / der ghe-
 ne die hy gheen occasie van schandael
 ghegeven en hadde. Hier dooz gheschie-
 den dat sijn Goderbzuchtigh hert dooz
 't schandael van een ander meer bedroeft
 wiert / als hem de supberhepdt sinder
 consentie vertroosten : ende soo ghe-
 beurden dat hem dochte 't schandael niet
 ronnen te verbzjffen / als hy niet en sagh
 van maer 't quam / maer soo dickwils
 als hy den oorzponck daer van hadde
 ghebonden / was hy seer blij / om alsoo
 den mensch booz sijn selven / oft Gode
 booz den mensch / niet sonder oorzaeke
 ghestoort / te voldoen.

Tot 't Gheestelijck ghemack ende on-
 ghemack van een-iegelijck droegh hy
 groote affectie / ende 't was hem een y-
 verighe begheerte ende de grootste blij-
 schap / te sien de bzuchten van 't gheeste-
 lijck leben / de bekeeringhe der sondae-
 ren: Met de lichaemelijcke kranckhepdt
 hadde hy een Goderbzuchtigh medelij-
 ck / ende sijne beleefshepdt was soo groot /
 dat hy niet alleenelijck met de menschen /
 maer oock met de vogels des lochts ende
 besten der aerden medelijden ghehadt
 heeft : want 't is somtijdts geschiedt / als
 hy op de reyse was en de jaeghers sagh

¶ 4

eenen

Sijn dis-
 crete af-
 fectie tot
 een-ic-
 ghelijck.

Sijn me-
 delijden
 met de
 creatue-
 ren.

Exempel
 sijns me-
 delijden.

eenen hase verbolghen / oft eenen steen-
 kreijter de boghels des lochts / dat hy met
 een Crups te maecten die verlossen / en
 de teghen de jaeghers seude dat sy boog
 niet iaeghden ende in sijn teghenwoog-
 dichepdt niet vanghen en souden.

CAPITTEL XVII.

Hoe BERNARDVS in sijne boe-
 ken beschreven vvort, ende van
 sijn liefde tot Godt ende sijnen
 even-naesten.

Dat is int cozt verhaelt de heylighe
 manieren van onsen vaeder BER-
 NARDVS, naer ons cranck vermoghens.
 Maer veel verheufder in sijne boeckē be-
 toont hy hem / d'welck seer lichtelijck tot
 sijne hzieden is te bemercken daer hy tot
 sijn ghedaente ende helde schijnt wtghe-
 dzucht te hebben en sijn seluen boog te
 nen spieghel te stellen / datmen de woog-
 den vanden H. Ambrosius hem seer toe-
 mach toe-schryben / seggende: dat hy tot
 sijnen lof sijn seluen p̄st̄t ghelauert
 ghecroont wort met sijn schriften. It dal
 pemandt begheert te weten wat eenen
 sochvuldighen rechter ende onderse-
 ker hy vanden eersten af sijn selfe

Ende in-
 de geest.

ghetweest/ dat hy leest sijn eerste schriften
 der trappen van ootmoedicheydt. Van
 daer ist dat pemandt sijn stiel met Godt-
 vzychtheeydt wils spijzen / dat hy ouer-
 loopt sijne sermoonen der aldersuyberste
 maget en alderheplichste moeder Godts
 MARIA, daer hy t'ghene hy gheschzeven
 heeft/ van Godt te beminnen. Ist dat
 pemandt peberich is om de fouten te
 berispen / dat hy sijne apologien ouersiet;
 ende begheert pemandt hy desen puer
 discretie te ghebzuypcken / dat hy leest het
 ghene BERNARDVS geschzeven heeft
 van t'ghebodt en dispensatie. Hoe ghe-
 trouwē raedts-man dat hy een-tegelyck
 heeft ghetweest tot een Godt-vzychthe
 conuersatie/ is ghenoech te bemerckē wt
 t'schoon sermoon dat hy booz de tēpliers
 gehadt heeft/ hoe danckbaerich hy Godt
 gewoest is/ blijckt wt t'ghene hy bande
 gratie ende vzyen wil / soo vernuft als
 ghetrouwelijck gheschzeuen heeft. Hoe
 vzy int' spzeken / hoe welsprende van
 tonghe/ hoe erbaren in alle wetenschap-
 pen hy ghetmeest is / sal wt t'ghene hy tot
 den Pans Eugenius bande bepeysinghe
 gheschzeuen heeft / den neerstighen leser
 wel begrēpen. Hoe Godt-vzychighen
 pphser/ hy eens anders heplicheyt was/
 verroont sijn beschryben des leuens van
 den h. Malachias. Sijn diepsinnighe on-
 dersoe.

Sijn
 schriften
 sijn een-
 iegelijck
 lequaem

Sijne
 groote
 vvysheyt
 blijckt
 vvt alle
 sijne
 schriften

der soekinghe der duystere verholentheden en stichtighe leeringhe der goede manieren / sijn claerelijck te sien / int' gheene hy op de boecken der lof-sanghen / heeft gheschreeven. Wat sijne bzielen die hy om verscheyde affairen aen veele personen ghesonden heeft / sal den boosheitighen leser wel bemercken / met wat eenen puerighen geest / hy alle rechtberedicheydt bemint / en onrechtveerdicheydt gehaet heeft.

Bernardus en soeckt sijn selve niet.

Hy helpt eeniege-lijck.

Noteert wel sijn liefde tot sijn evenaesten.

Desen getrouwen dienaar van CHRISTVS en sochte sijn eyghen seluen niet: en al dat CHRISTVS aenginck / besorghde hy al oft booz hem gheweest hadde. Wat misdaden heeft hy niet berispt? wat haer en nigt / niet geflist? wat schandaelen niet behoet? wat tweedzachticheyt niet berechticht? wat ketterghen niet wtgheroept? wat heplich / wat eerlijck / wat zeeghbaerich / wat aenghenaem / wat goede saem / wat deucht en heeft hy dooz sijne auctoriteyt niet versterckt / met sijne minnelijckheyt niet gheboedt: dooz sijne neersticheydt niet verboozdert. Wat goet werck begost / en heeft hy niet ghewent te volbzenghen? wat verballen saeke en heeft hy niet / naer gheleghentheydt van plaets en tijt met alle neersticheydt soeken te vernieuwen? wat quaede ghesteltenisse en heeft sijn auctoriteydt niet ghe-

ghebeest & wie heester een goet boozne-
 men ghemaect / die sijn heylicheydt niet
 te raeden is ghegaen / sijn gunste niet be-
 gheerden / en hulpe niet bereytschten? wie
 heester aen sijn herte / daer de goddelijck-
 heydt seluer in woonden (beladen wesen-
 de met eenighe quellinghe) oyt geclopt /
 die hy niet open-ghedaen en heeft ende
 gheholpen / den mistroostighen / wiert
 van hem vertroost; den bedroefden / ver-
 blijt; den bezeeften / gestilt; den siecken /
 ghenesen; den armen / gheholpen. Hy
 heeft sijn seluen soo de slaef ghemaect
 van een-iegelijck / al oft hy voor de
 gheheele werelt ghebozen hadde ghe-
 weest / en nochtans vry van alles doegh
 hy sulcken sorghe voor sijn eyghen con-
 scientie al oft hy anders niet te doenen
 hadde / als sijn herte te betwaeren.

CAPITTEL XVIII.

Hoe BERNARDVS verscheyden
 gracen ghehadt heeft.

Den h. Apostel recommandeert ber- 1. Cor. 12.
 scheidentheyt der gracen / en is dat
 yemandt neerstelijck ondersoect / hy sal
 bevinden dat BERNARDVS in ver- Veele:
 scheyden occasien / met verscheyden gra- mensche
 cien / booz-comen is gheweest. wy lesen met ver-
 dat veele treffelijcke mannen seer sterck scheyden
 int' gracien
 begaef.

int' gheloof / in menichte van intraken
 hebben wt-gheshenen / sommighe
 dooz den gheest der professien / het toeco-
 mende als teghentwoozdich / en verholen
 saeken als openbaer / op een wondere ma-
 nier gheweten hebbē: van andere / vinden
 wy in oude schryften seer toeghedaen
 gheweest te hebben tot vasten en sober-
 hepdt: andere met ootmoedich leuen / ver-
 saekende den wereltdschen prachte Godt
 behaeght: andere dooz haer gheleerdheyt
 vele tot d'ewighe saelicheyt gebzacht /
 andere int' op-bouwen der Cloosters
 haeren naem van heplicheyt op alle
 plaetsen verbzeyt: andere in schandaelen
 te behoeden ende d'affatren bande H.
 Kercke neerstigh gaede te slaen; andere
 tot gheestelijke oeffeninghen seer toe-
 ghedaen / en daer dooz wt-nemende in
 contemplatien ghewozden. Met alle dese
 gracen van soo veel verscheiden men-
 schen is BERNARDVS begaest ghe-
 weest: en al ist saeken dat de H. Kercke in
 synen tijdt booz haer / syne groote neer-
 sticheyt ende swaeren arbeyt ghesten en
 gheboelt heeft / nochtans heeft hy wt-
 ghesteken inde gawe der contemplatien /
 d'welck wt syne visioenē / openbaeringen
 en diepsinnighe schryften ghenoechsaem
 te bemercken is. De vyzchten die Godt
 dooz hem in veele Cloosters ghedaen
 heeft

Ver-
 scheyde-
 theyt der
 gracen.

Verhae-
 linge der
 verschey-
 den gra-
 cien van
 Bernar-
 dus.

heeft/sijn soo overbloedich / datse een-ighe-
ghelijck wel bekent sijn ende ouersulckx
niet van noode en is die te verhaelen.
Want de menichte der Cloosteren sijn der
Gode die hy dooz de gheheele werelt ge-
sicht heeft en soo menich duysent Kelt-
giusen die aldaer dagelijcks den Godde-
lijckē dienst doen/geuen r' selue claerlijck
te kennen. Wat bande veste is / te weten/
sijne ootmoedicheydt / versmaeden der
digniteyten / en sober eten / hebben wy te
boozen int lanck verhaelt. Wat raeckt
sijnen gheest der professien en menichte
der mirakelen dooz hem ghedaen / hebbe
te boozen eenichsins beschreiben ende sal
noch hzeeder wt leggen;maer inden vol-
ghenden boeck/sullen wy verhaelen sijne
wondere wt-wendighe mercken/ghelijck
ick in mijne booz-reden beloofte hebbe.

HET